

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 492/2022-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených Advokátskou kanceláriou FARDOUS PARTNERS s. r. o., Hlavná 6, Šaľa, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Renáta Fardousová, proti rozsudku Okresného súdu Galanta č. k. 15 C 248/2013-272 z 19. októbra 2017 a rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 26 Co 51/2018-327 zo 14. júna 2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. júna 2020 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) č. k. 15 C 248/2013-272 z 19. októbra 2017 (ďalej aj „napadnutý rozsudok okresného súdu“) a rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 26 Co 51/2018-327 zo 14. júna 2019 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“). Navrhujú napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Zároveň sa domáhajú priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 100 000 eur a náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a napadnutých rozsudkov vyplýva, že sťažovatelia vo veci samej vystupovali v procesnom postavení žalovaných v 1. rade a 6. rade vo veci žaloby žalobcov [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobcovia“) o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Napadnutým rozsudkom okresný súd určil, že sťažovateľ [REDAKOVANÉ] (ako žalovaný v 1. rade, pozn.) je výlučným vlastníkom nehnuteľností vedených na [REDAKOVANÉ] pre katastrálne územie [REDAKOVANÉ], a to rodinného domu so súpisným číslom [REDAKOVANÉ]

postaveného na parcele registra [REDAKOVANÉ] a pozemkov na parcelách registra [REDAKOVANÉ] s výmerou [REDAKOVANÉ] – zastavané plochy a nádvoría, [REDAKOVANÉ] s výmerou [REDAKOVANÉ] – zastavané plochy a nádvoría a [REDAKOVANÉ] s výmerou [REDAKOVANÉ] – zastavané plochy a nádvoría. Zároveň žalobcom priznal plnú náhradu trov konania.

3. O odvolaní (žalovaných v 1. rade, 2. rade, 5. rade a 6. rade, pozn.) proti napadnutému rozsudku okresného súdu rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok prvoinštančného súdu potvrdil a žalobcom priznal voči žalovaným nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Následne sťažovatelia proti napadnutému rozsudku krajského súdu podali dovolanie, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 8 Cdo 302/2019 z 31. marca 2020 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu z 31. marca 2020“) tak, že dovolanie sťažovateľov odmietol a žalobcom priznal náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

4. Zároveň sťažovatelia uviedli, že žalobcovia sa podanou žalobou domáhali určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam z titulu odporovateľnosti právneho úkonu na základe toho, že počas konania vedeného pred okresným súdom pod sp. zn. 23 C 11/2010 o zaplatenie sumy 89 623,58 eur s príslušenstvom (v ktorom ako žalovaný v 1. rade vystupoval sťažovateľ [REDAKOVANÉ] a ako žalovaná v 2. rade vystupovala [REDAKOVANÉ], pozn.) sťažovateľ [REDAKOVANÉ] previedol vlastnícke právo k uvedeným nehnuteľnostiam na osoby jemu blízke s cieľom ukrátiť alebo zmariť uspokojenie žalobcov pri vymáhaní ich pohľadávky.

5. Okresný súd v napadnutom rozsudku svoj záver, ktorým určil, že sťažovateľ [REDAKOVANÉ] je výlučným vlastníkom už uvedených nehnuteľností, odôvodnil tým, že na základe vykonaného dokazovania dospel k jednoznačnému záveru, že vlastníkom stavby bol od samého počiatku sťažovateľ [REDAKOVANÉ] a všetky nasledujúce úkony boli žalovanými robené so zámerom zmenšiť jeho majetok a vyhnúť sa splneniu súdom uloženej povinnosti voči žalobcom. Predmetné konanie okresný súd vyhodnotil ako konanie v rozpore s dobrými mravmi, ktoré nemôže požívať právnu ochranu. Nestotožnil sa s námietkou, že jediným prostriedkom nápravy môže byť v danom prípade podanie odporovacej žaloby, poukázal na to, že dôvody neplatnosti formulované žalobcami podľa § 39 Občianskeho zákonníka sú dôvodmi, pre ktoré je právny úkon neplatný absolútnym spôsobom. Podľa okresného súdu neplatnému právnomu úkonu nie je možné úspešne odporovať, pretože predmetom odporovateľnej žaloby môže byť iba napadnutie právneho úkonu, ktorý je inak platný a súd len vylúči jeho účinnosť voči žalobcovi. Dodal, že ak je právny úkon neplatný podľa § 39 Občianskeho zákonníka, táto neplatnosť je absolútna a pôsobí voči všetkým. Na základe toho dospel k záveru, že uzavreté darovacie zmluvy (ktorými postupne došlo k prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam medzi jednotlivými žalovanými, pozn.) sú neplatné. Dôvod neplatnosti vzhladol v absencii vôle účastníkov týchto právnych úkonov spôsobiť nimi právny následok stanovený zákonom. Vykonaným dokazovaním dospel k tomu, že ich účelom nebolo spôsobiť skutočný prevod vlastníctva na obdarovaných, ale aby došlo k zníženiu majetku sťažovateľa [REDAKOVANÉ] a tým k znemožneniu uspokojenia žalobcov. Poukázal na to, že nehnuteľnosti sa najprv prevádzali v rámci rodiny žalovaných zo sťažovateľa [REDAKOVANÉ], ktorý po vykonaní 4 prevodov (naposledy na svojho syna sťažovateľa [REDAKOVANÉ], pozn.) je aj tak výlučným užívateľom nehnuteľností a má na nich zriadené právo doživotného užívania. Keďže k právnym úkonom dochádzalo účelovo, okresný súd bol toho názoru, že vzhladom na sledovaný cieľ sú tieto právne úkony v hrubom rozpore s dobrými mravmi, pretože ich jednoznačným účelom bolo vyhnúť

sa plneniu sťažovateľa [REDAKOVANÉ] v prospech žalobcov. Poukázal tiež na to, že k prvému prevodu vlastníckeho práva došlo v období, keď žalobcovia iniciovali konanie o vydanie bezdôvodného obohatenia. Preto dospel k záveru, že právne úkony sú absolútne neplatné, a teda nie je možné sa domáhať odporovacou žalobou ich neúčinnosti. Keďže všetky darovacie zmluvy vyhodnotil ako absolútne neplatné, nemohlo na ich základe dôjsť k prevodu vlastníckych práv, preto rozhodol, že sťažovateľ [REDAKOVANÉ] je výlučným vlastníkom uvedených nehnuteľností. K aktívnej legitimácii žalobcov uviedol, že tá je daná tým, že na ich strane existuje naliehavý právny záujem na určovacej žalobe, ktorá spôsobí zmenu ich právneho postavenia v tom, že dôjde k zmene majetkovej bonity sťažovateľa [REDAKOVANÉ] a budú sa tak môcť zákonnými prostriedkami domôcť splnenia jeho právnej povinnosti. Dodal, že nie je možné stotožniť sa s argumentáciou, že žalovať neplatnosť právneho úkonu môže iba jeho účastník, pretože žalovať ho môže ten, komu svedčí naliehavý právny záujem vo veci, čo sú jednoznačne žalobcovia.

6. Krajský súd napadnutým rozsudkom, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu, svoje závery argumentačne založil na tom, že prvoinštančný súd počas celého konania nevykonával len dôkazy, ktoré by smerovali k odporovateľnosti právnych úkonov, a nevykonával dôkazy smerujúce k prípadnej absolútnej neplatnosti. Poukázal na to, že narábal jednak s § 42a a § 42b Občianskeho zákonníka, ako aj s § 37 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka. Dodal, že žalovaní mali možnosť počas konania argumentovať aj vo vzťahu k právnym záverom týkajúcim sa absolútnej neplatnosti, prípadne predkladať dôkazy, ktoré sa však z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné. Ďalej uviedol, že v konaní pred súdom prvej inštancie bolo jednoznačne preukázané, že išlo o prípad, keď právne úkony boli robené všetkými účastníkmi týchto právnych úkonov s úmyslom zmať uspokojenie pohľadávky žalobcov, preto ide o absolútnu neplatnosť právnych úkonov. K otázke naliehavého právneho záujmu uviedol, že ak súd prvej inštancie určovacej žalobe s uvedeným petitom vyhovel, dôjde k pozitívnej zmene v postavení žalobcov v tom, že nimi požadovaným určením sa im vytvára nová procesná možnosť domôcť sa uspokojenia ich pohľadávky. Doplnil, že ten, kto je veriteľom, má jednak aktívnu legitimáciu, ako aj naliehavý právny záujem na tom, aby súd určil, že nehnuteľnosti vedené v katastri nehnuteľnosti na iného patrili do jeho majetku, ak tým dôjde k pozitívnej zmene v postavení žalobcov.

II.

Argumentácia sťažovateľov

7. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutým rozsudkom argumentujú, že z odôvodnenia podanej žaloby je zrejmé, že od začiatku sa žalobcovia domáhali určenia neplatnosti právnych úkonov – darovacích zmlúv z titulu ich odporovateľnosti, a nie z titulu ich absolútnej neplatnosti pre nedostatok vôle či pre rozpor s dobrými mravmi, ako k tomu v závere svojho odôvodnenia dospel okresný súd, pričom aj krajský súd sa s týmto jeho záverom stotožnil. V nadväznosti na to uviedli, že počas súdneho konania až do záverečného vyjadrenia žalobcov sa konanie viedlo o určenie vlastníckeho práva pre neplatnosť darovacej zmluvy sťažovateľa [REDAKOVANÉ] z dôvodu odporovateľnosti, čo však nie je zákonným dôvodom na posúdenie právneho úkonu ako absolútne neplatného. Namietajú, že z obsahu odôvodnení napadnutých rozsudkov nie je zrejmé, akým spôsobom sa vysporiadali so spornými tvrdeniami, s obsahom a označením žaloby, podľa akej právnej normy postupovali pri vyhodnotení tohto podania, pretože podľa

ich názoru ide o zjavný rozpor medzi označením žaloby a jej obsahom. Majú za to, že napadnuté rozsudky sú arbitrárne a nepreskúmateľné. Podľa názoru sťažovateľov mala byť podaná žaloba vyhodnotená ako žaloba o určenie neúčinnosti právneho úkonu a nie je zrejmé, na základe akého právneho posúdenia dospeli okresný súd a krajský súd k záveru, že ide o žalobu o určenie vlastníckeho práva. Dodali, že vzhľadom na obsah žaloby a skutkový stav veci žalobcovia neboli aktívne vecne legitimovaní na podanie žaloby o určenie vlastníckeho práva v prospech tretej osoby. Poukázali tiež na to, že nebola ani preukázaná existencia vymáhateľnej pohľadávky v čase vykonania právneho úkonu. Namietli, že žalobcovia nepreukázali naliehavý právny záujem na určení odporovateľnosti právnych úkonov ani na určení neplatnosti právnych úkonov z dôvodu rozporu s dobrými mravmi alebo nedostatkom vôle. Podľa sťažovateľov im tak okresný súd ani krajský súd neposkytli špecifickú odpoveď vo vzťahu k argumentu o nemožnosti domáhať sa neplatnosti právneho úkonu z titulu jeho odporovateľnosti, či pokiaľ ide o odôvodnenie konania v rozpore s dobrými mravmi, pokiaľ tento rozpor objektívne nemohol vzniknúť.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľov je porušenie ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom okresného súdu a napadnutým rozsudkom krajského súdu. Ústavný súd zároveň konštatuje, že v danej veci je dvojmesačná lehota na podanie ústavnej sťažnosti proti napadnutému rozsudku krajského súdu vyplývajúca z § 124 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vzhľadom na dátum doručenia písomného vyhotovenia uznesenia najvyššieho súdu z 31. marca 2020 (27. apríla 2020, pozn.) právnomu zástupcovi sťažovateľov zachovaná (pretože ústavná sťažnosť bola ústavnému súdu doručená 26. júna 2020, pozn.).

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu napadnutým rozsudkom okresného súdu:

9. Sťažovatelia vo vzťahu k napadnutému rozsudku namietajú jeho arbitrárnosť a nepreskúmateľnosť. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovatelia využili svoje právo a proti napadnutému rozsudku okresného súdu podali odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd, ktorý tak aj učinil vydaním napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorým napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil.

10. Systém ochrany základných práv a slobôd zaručených ústavou a ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich zo záväznej medzinárodnej zmluvy je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám, resp. ľudským právam a základným slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 127 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, resp. ľudských práv a základných slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Všeobecné súdy sú tak ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (I. ÚS 207/2020).

11. Zároveň aj zo samotného znenia § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľky vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

12. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd vo vzťahu k napadnutému rozsudku okresného súdu konštatuje existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu tejto časti ústavnej sťažnosti, a to pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie, preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol s poukazom na § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu napadnutým rozsudkom krajského súdu:

13. Vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovatelia taktiež namietajú jeho arbitrárnosť a nepreskúmateľnosť, pričom z obsahu ústavnej sťažnosti a tvrdení sťažovateľov v nej obsiahnutých zároveň vyplýva, že sťažovatelia proti napadnutému rozsudku podali dovolanie. Uznesenie najvyššieho súdu z 31. marca 2020 (ktorým bolo rozhodnuté o podanom dovolaní sťažovateľov, pozn.) sťažovatelia aj priložili k podanej ústavnej sťažnosti, pričom z jeho obsahu je zrejmé, že dovolanie proti napadnutému rozsudku krajského súdu podali podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

14. Z obsahu uznesenia najvyššieho súdu z 31. marca 2020 zároveň vyplýva, že sťažovatelia v dovolaní predniesli totožnú argumentáciu ako v ústavnej sťažnosti a v podstate totožné námietky predniesli aj v odvolaní proti napadnutému rozsudku okresného súdu (nedostatočné odôvodnenie, rozpor medzi označením žaloby a jej obsahom a nemožnosť vyjadriť sa k tejto skutočnosti, nedostatok aktívnej vecnej legitímácie žalobcov, ne/existencia vymáhateľnej pohľadávky a nepreukázanie naliehavého právneho záujmu, pozn.). Najvyšší súd dovolanie sťažovateľov uvedeným uznesením odmietol (vo vzťahu k sťažovateľmi uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP z dôvodu, že nevymedzili žiadnu právnu otázku ani neoznačili žiadne rozhodnutie dovolacieho súdu reprezentujúce jeho ustálenú rozhodovaciu prax, pozn.) a konštatoval [vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, pozn.], že napadnutý rozsudok krajského súdu je dostatočne odôvodnený a odvolací súd zrozumiteľne uviedol dôvody, ktoré ho viedli k jeho rozhodnutiu, pričom jeho postup vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozhodnutím prvoinštančného súdu nie je možné považovať za arbitrárny alebo zjavne neodôvodnený.

15. Ústavný súd preto, poukazujúc na už uvedený obsah odôvodnení napadnutých rozsudkov okresného súdu a krajského súdu i odkazujúc na závery uznesenia najvyššieho súdu z 31. marca 2020 (ktoré sťažovatelia ústavnou sťažnosťou nenapadli, pozn.), navyše konštatuje, že najvyšší súd sa vo svojom uznesení (hoci ním dovolanie sťažovateľov odmietol, pozn.) všetkými relevantnými námietkami sťažovateľov podrobne a ústavne udržateľným spôsobom zaoberal a v rámci uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP doplnil pomerne obsiahlo argumentáciu na podporu záverov uvedených okresným súdom, ako aj krajským súdom v ich napadnutých rozsudkoch. Zároveň je vhodné doplniť, že najvyšší súd aj napriek odmietnutiu dovolania sťažovateľov podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP pre nevymedzenie právnej otázky a neuvedenie rozhodnutia dovolacieho súdu ako jeho ustálenej rozhodovacej praxe v odôvodnení

svojho uznesenia následne uviedol jednotlivé rozhodnutia dovolacieho súdu, v súlade s ktorými bol vydaný aj napadnutý rozsudok krajského súdu, resp. aj napadnutý rozsudok okresného súdu, a dospel tak k záveru, že nedošlo ani k odkloneniu sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

16. Aj z napadnutého rozsudku krajského súdu zároveň vyplýva, že svoje závery odôvodnil ústavne akceptovateľným spôsobom, dostatočne a zrozumiteľne reagoval na zásadné argumenty sťažovateľov a odôvodnil, prečo potvrdil rozsudok okresného súdu. Berúc teda do úvahy závery napadnutého rozsudku krajského súdu i uznesenia najvyššieho súdu z 31. marca 2020, ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia v konaní pred ústavným súdom opakovane predostierajú argumenty, ktoré už boli najvyšším súdom riadne vyriešené (v rámci dovolacieho konania najvyšší súd preskúmal námietky sťažovateľov totožné s námietkami, ktoré sú predmetom tejto ústavnej sťažnosti, pozn.), a teda v tomto bola právu sťažovateľov na súdnu ochranu ústavnoprávna ochrana (čl. 127 ods. 1 ústavy) poskytnutá.

17. S poukazom na uplatňovaný princíp subsidiarity (ako je uvedené aj v bode 10 tohto rozhodnutia, pozn.) ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity, na ktorom je založená právomoc ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. I. ÚS 303/2019).

18. Na základe uvedeného preto ústavný súd so zreteľom na sťažovateľmi uplatnenú argumentáciu ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietol s poukazom na § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

19. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol ako celok, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľov uvedenými v jej petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu